

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/boneyusbad.1330069

Derleme Makale / Review Article

Merhamet Yorgunluğunun Hemşirelik Hizmetlerine Etkileri* The Effect of Compassion Fatigue on Nursing Services

Ebru GÖKOĞLAN¹ Serap ALTUNTAŞ² Ayşe Çiçek KORKMAZ³

¹ Doktora Öğrencisi,
Bandırma Onyedi Eylül
Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Enstitüsü, Hemşirelikte
Yönetim Doktora Programı,
Balıkesir

² Prof. Dr., Bandırma Onyedi
Eylül Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelikte Yönetim A.D.,
Balıkesir

³ Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma
Onyedi Eylül Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelikte Yönetim A.D.,
Balıkesir

**Sorumlu yazar / Corresponding
author**

Ebru GÖKOĞLAN
gokoglanebru@outlook.com

**Geliş tarihi / Date of
receipt:** 19.07.2023

**Kabul tarihi / Date of
acceptance:** 25.11.2023

Atf / Citation: Gökoğlan, E.,
Altuntaş, S., Korkmaz, A.Ç.,
(2023). Merhamet
yorgunluğunun hemşirelik
hizmetlerine etkileri. *BANÜ
Sağlık Bilimleri ve
Araştırmaları Dergisi*, 5(3),
282-289. doi:
10.46413/boneyusbad.1330069

*Bu makale 4-5 Kasım
2021 tarihinde
Balıkesir/Bandırma'da
çevrimiçi TUBLOK 5.
Lisansüstü Öğrenci
Kongresi'nde sözel bildiri
olarak sunulmuştur.

ÖZET

Merhamet yorgunluğu, hemşirelik hizmetlerinde, hastaların acılarına tekrar tekrar maruz kalma haline verilen olumsuz bir yanıtır. Hemşirelerde merhamet yorgunluğu görülme oranları yüksektir. Merhamet yorgunluğu yaşayan hemşireler, işlerini yürütmeye güçlük çekmekte, hasta güvenliği tutumları olumsuz etkilenmekte ve tıbbi hata yapma eğilimleri artmaktadır. Ayrıca kişilerde tükenmişliğe neden olmakta, iş performansı ve örgütsel vatandaşlık davranışını da olumsuz etkilemektedir. Merhamet yorgunluğu yaşayan hemşireler yüksek düzeyde işten ayrılmayı düşünmekte ve mesleği bırakmayı istemektedirler. Bu derlemenin amacı, merhamet yorgunluğunun hemşirelik hizmetlerine etkilerinin neler olacağına dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik hizmetleri, Merhamet yorgunluğu

ABSTRACT

Compassion fatigue is a negative response in nursing care to repeated exposure to patients' suffering. Nurses have a high incidence of compassion fatigue. Nurses who experience compassion fatigue have difficulty in carrying out their work, their patient safety attitudes are negatively affected and their tendency to make medical mistakes increases. In addition, it causes burnout in people and negatively affects job performance and organizational citizenship behavior. Nurses experiencing compassion fatigue think highly of quitting the job and want to quit the profession. The purpose of this review is to draw attention to the effects of compassion fatigue on nursing services.

Keywords: Nursing, Nursing services, Compassion fatigue

Bu eser, Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

GİRİŞ

Sağlık hizmetleri yapısı itibariyle hizmet sunucular için birçok güçlüğü bünyesinde barındırır. Hemşireler kanunların belirlemiş oldukları çerçevede görevlerini yapmayı sürdürürken bu güçlüklerden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmektedir. Hizmet sunumu sırasında az sayıda çalışan ile çok sayıda hastaya hizmet vermek, kaliteli hasta bakımı vermede güçlük yaşamak, tıbbi araç gereç eksikliği, iletişim ve kültürel sorunlar, iş kazaları, rol belirsizliği, yönetim ile ilgili sorunlar başta olmak üzere çok sayıda sorunla karşılaşmaktadır (Han, 2018; İhtar Işıklı ve Arslan, 2018; Ören ve Dağcı, 2021). Mevcut sorunların yanı sıra ülkemizde toplumdaki her 100.000 kişiye düşen hemşire ve ebe sayısı 343'tür. Bu verilere göre Türkiye OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında son sıralarda yer almaktadır (Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2021). Hemşireler hizmet sunum sürecinde karşılaştıkları zorlu çalışma koşulları sebebiyle yıpratıcı bazı sorunlar yaşayabilmektedir. Bu sorunlardan biri de merhamet yorgunluğudur. Hemşirelerde merhamet yorgunluğu görülme oranları yüksek düzeydedir (Zhang ve ark., 2018; Shahar, Asher ve Ben Natan, 2019; Tanrikulu ve Ceylan, 2021; Bülbüloğlu ve Çınar, 2021; Kartsonaki ve ark., 2023). Bu durumunun hemşirelik hizmetlerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Yazılan bu derlemenin amacı, merhamet yorgunluğunun hemşirelik hizmetlerine olan etkilerine dikkat çekmektir.

Merhamet Yorgunluğu

Merhamet, "Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü" (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 2023) olarak tanımlanmaktadır. Hemşirelere göre merhamet, "Başkalarının çektiği acıların derin farkındalığı ve onu hafifletme isteğidir." (Akman, Arkan, Öztürk ve Papadopoulos, 2021). Merhamet yorgunluğu ise "Travmatik durumlara maruz kalan kişilere yardım etme sürecinin negatif etkisi" (Dikmen ve Aydın, 2016) ya da "Hemşirelik uygulamalarında, hastaların acılarına tekrar tekrar maruz kalmaya verilen olumsuz bir yanıt" olarak tanımlanmaktadır (Peters, 2018). Diğer bir ifade ile merhamet yorgunluğu, travmatik süreçlerde rol almanın süreklilik göstermesi ve diğer yıpratıcı faktörlerin de itici güç olması sebebiyle hemşirelerin bakım verirken hastaların yaşadıkları travmatik süreçlerde empati yapma yeteneğini

kullanamaması durumu olarak değerlendirilebilir. Sağlık sistemi içerisinde çalışanlar için merhamet yorgunluğu doğal akışın bir sonucu olarak kabul edilmektedir. Hemşirelik hizmeti verirken bireylerin acı çekmeleri ya da travma geçirmiş olmaları, onların zorluklarını anlamak ve bunun için çaba sarf etmek, onlarla zorlu süreçlerde iletişim kurmak merhamet yorgunluğu gelişmesi için potansiyel oluşturmaktadır (Crowe, 2016).

Merhamet, pozitif psikolojide olumlu kabul edilen bir kavram olmakla birlikte, insan ilişkilerinde negatif duygulara karşı koruyucu etkisinin olduğu düşünülmektedir (Nas ve Sak, 2020). Fakat sağlık hizmetlerinde merhamet gösterme halinin sürekliliği merhamet yorgunluğu kavramını öne çıkarmaktadır ve sağlık bakımının negatif bir çıktısı olarak kabul edilmektedir (Şeremet ve Ekinci, 2021). Literatürde başlarda ikincil travmatik stres olarak kullanılan bu kavram, başkalarının yaşadığı travma haline maruziyet sonrasında yaşanan bireyin acılarına önem verememe, umursamama halini ifade etmektedir (Figley, 2002).

Hemşirelik Hizmetlerinde Merhamet Yorgunluğunun Nedenleri

Hemşirelik, insan odaklı ve kişilerarası ilişkilerin yoğun yaşandığı mesleklerden biridir. Hemşirelik hizmetlerinde hemşirelerin özellikle bakım verirken hastalarının yaşamış olduğu fiziksel ve ruhsal acıya empati yaparak yaklaşmaya çalışması merhamet yorgunluğu yaşamalarına neden olmaktadır (Polat ve Erdem, 2017). Hemşirelerde, "hastalara harcadıkları merhamet enerjisinin kendi onarım süreçlerini aştığı ve iyileşme gücünün yetersiz olduğu bir durum olarak gelişir." (Dikmen ve Aydın, 2016).

Hemşirelik hizmetlerinin amaçlarından biri hastaların acılarını hafifletmek, önlemek, hastalara ihtiyaç duydukları fiziksel ve ruhsal bakımı vermektir. Bu amacı gerçekleştirmek için hemşirelerin yeterli zamana ve kaynağa ihtiyacı vardır. Zaman ve kaynak eksikliğinden dolayı önlenemez acılara yardımcı olamamak hemşirelerde hayal kırıklığına neden olur. Bu duruma ek olarak sağlık siteminde medikal tedavilere odaklı bir anlayış hakimdir. Dolayısıyla hemşirelik bakımı ve bakım için gerekli destek faktörler göz ardı edilmektedir. Hemşireler bu sebeplerden ötürü yorulduklarını ifade etmektedir (Collins ve Long, 2003; Perez Garcia ve ark., 2021). Bunun yanında hemşirelere göre, zayıf meslektaş ilişkisi, hastalarla daha çok ilgilenmeleri için baskı altında olmaları, zor

meslektaşlar ile çalışmak, hasta ve yakınlarının tutumları ve olumsuz geri bildirimler hemşirelerin daha stresli olmalarına ve merhamet yorgunluğu yaşamalarına neden olmaktadır (Ondrejková ve Halamová, 2022).

Merhamet Yorgunluğunun Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler

Hastaların maruz kaldıkları acı, ıstırap, yoğun bakım vermeyi gerektiren birimlerde çalışma, kişilerin empati yapma eğilimi vb. faktörlerin merhamet yorgunluğunun gelişmesinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Beadle ve Gifford, 2020; Storm ve Chen, 2021). Literatür incelendiğinde bakım gereksinimlerine göre bakımın yoğun olduğu, ağır hastaların, onkoloji hastalarının, terminal dönem ve palyatif bakım gerektiren hastalara bakım veren hemşirelerin merhamet yorgunluğu düzeyinin etkilendiği ifade edilmiştir (Shahar ve ark., 2019; Tanrikulu ve Ceylan, 2021; Xie ve ark., 2021). Çalışılan birimlere göre ise onkoloji hemşirelerinde, çocuk hemşirelerinde, acil servis hemşirelerinde, psikiyatri hemşirelerinde ve kadın doğum birimlerinde çalışan hemşirelerde merhamet yorgunluğu düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür (Tanrikulu ve Ceylan, 2021; Perez Garcia ve ark., 2021; Shi ve ark., 2022). Çalışılan birimin kişinin tercihi ile belirlenmesinin ve dayanıklılık düzeyinin düşük olmasının (Cao ve Chen, 2021) merhamet yorgunluğu düzeyini etkilediği belirtilmektedir.

Merhamet yorgunluğunun gelişmesinde bu faktörlerin dışında mevcut sağlık sistemi, kurum yöneticileri, çalışma koşulları, çalışma süresi, hizmet verilen hasta sayısı, hasta ve hasta yakınları ile iletişim, mesleki özellikler, hemşireliği kendi isteği ile seçme durumu, mesleki roller ve kaynak eksikliğinin de etkili olduğu görülmektedir (Polat ve Erdem, 2017; Nolte, Downing, Temane ve Hastings Tolsma, 2017; Coetzee ve Laschinger, 2018; Shahar ve ark., 2019; Kışmır ve İrge, 2020; Perez Garcia ve ark., 2021). Sağlık hizmetleri ile ilgili iş süreçlerinin öngörülebilir birtakım zorluklarının olduğu söylenebilir. Bu zorluklar; sağlık hizmetlerinin kesintisiz devam etme zorunluluğu, dolayısıyla personel kaynağının yetersiz olduğu birimlerde mevcut personelin fazla mesai yapması yoluyla hizmet devamlılığının sağlanmaya çalışılması, hastanelere yapılan hasta başvurularının yüksek olması, halihazırda fazla mesai yaparak yorulan personelin hasta ve hasta yakınlarıyla daha yoğun iletişim içinde olması,

hasta yakınlarının hastalarına karşı ilgisiz davranmaları, ülkemizde sağlıkta şiddet olaylarının sıklıkla yaşanmasıdır ve sağlık personelinin çalışma yaşamını oldukça güçleştirmektedir (Gök, 2015; Esen ve Aykal, 2020; Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2021). Tüm bunlara ek olarak hemşirelerin yıllardır devam eden mesleğin gelişimi, mesleğe yüklenen birtakım rollerden arınmak ve profesyonel hemşirelik için verdiği çaba da bu güçlükler içinde hatırı sayılır bir yere sahiptir. Ayrıca hemşirelerin hemşirelik hizmetleri yöneticilerinden arzu edilen düzeyde destek görmediği de açıktır. Bu durumun merhamet yorgunluğu gelişmesine sebep olabileceği düşünülmektedir. Nitekim karar alma süreçlerinde destek eksikliği yaşayan ve işine uzaklaştığını düşünen hemşirelerin merhamet yorgunluğu düzeyinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Gök, 2015; Nolte, Downing, Temane ve Hastings Tolsma, 2017).

Hemşirelerin yaşadığı merhamet yorgunluğunda yaş, cinsiyet, toplam çalışma süresi, ücret gibi demografik özelliklerin de etkili olduğu ifade edilmektedir (Nolte ve ark., 2017; Kışmır ve İrge, 2020; Bakan, Kılıç, Aslan ve Uçar, 2020; Tanrikulu ve Ceylan, 2021). Özellikle kadın hemşirelerde (Polat ve Erdem, 2017; Bülbüloğlu ve Çınar, 2021; Xie ve ark., 2021; Mansur, Taş ve Ekinci, 2022), 30-39 yaş arasında (Kışmır ve İrge, 2020), 1-10 yıl deneyimi olanlarda (Polat ve Erdem, 2017; Bakan ve ark., 2020) ve ücreti 3000-4000 TL olanlarda (Kışmır ve İrge, 2020) daha yüksek oranda görülmektedir. Bu durumda; kadınların hemşire olmalarının yanında eş, anne gibi rollerinin bulunması, aile içi süreçlerde de yüklerinin fazla olması, genç hemşirelerin duygularını yönetmede tecrübesiz olmaları, düşük ücret alan hemşirelerin ekonomik güçlüklerle ve zorlu yaşam koşullarıyla baş başa kalmaları vb. faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Merhamet Yorgunluğunun Belirtileri ve Hemşirelik Hizmetlerine Etkileri

Hemşirelerde merhamet yorgunluğu, uzun süren personel, kaynak ve destek eksikliği gibi tetikleyicilerle fiziksel ve duygusal belirtiler ile kendini göstermektedir. Hemşirelerin çalışma ortamlarında kaygılı ve stresli olmalarına, öfke düzeylerinin artmasına, çaresiz ve öfkeli hissetmelerine, bu durumla baş etmede yetersiz kalmalarına, değersiz hissetmelerine, iş-aile ilişkilerinin etkilenmesine neden olduğu vurgulanmaktadır (Nolte ve ark., 2017; Beadle ve

Gifford, 2020; Perez Garcia ve ark., 2021; Mansur ve ark. 2022; Ondrejková ve Halamová, 2022). Mesleki yaşam kalitesi etkilenen hemşireler (Collins ve Long, 2003; Polat ve Erdem, 2017) işlerini yürütmede güçlük çekebilmekte ve bu durum özel hayatlarını da etkileyebilmektedir (Perez Garcia ve ark., 2021).

Hastaya en yüksek kalitede bakım vermeyi amaçlayan hemşirelerin merhamet yorgunluğu yaşaması halinde hasta güvenliğine yönelik tutumlarının olumsuz etkilendiği ve tıbbi hata yapma eğilimlerinin arttığı dikkat çekmektedir (Sabancıoğulları, Yılmaz ve Karabey, 2021; Ertümer ve Kaya, 2022). Ayrıca merhamet yorgunluğunun tükenmişliğe neden olduğu, iş performansı ve örgütsel vatandaşlık davranışını da olumsuz etkilediği belirtilmektedir (Zhang ve ark., 2018; Beadle ve Gifford, 2020; Chu, 2021). Merhamet yorgunluğu yaşayan hemşirelik personeli bu duygudan uzaklaşmak için birtakım davranışlar sergilemektedir. Buna göre, hemşirelerin iş yerinde sohbet etmek, telefon ile uğraşmak, çalışma süresinde kendini ortamdaki izole etmek, iş sonrasında da sosyal faaliyetlere katılarak ya da uyuyarak bu yorucu duygunun etkisini azaltmaya çalıştıkları görülmektedir (Gök, 2015). Bununla birlikte Gök (2015) hemşirelerin hastalarına ve yakınlarına karşı gösterdiği empatik yaklaşımı isteyerek azalttıkları sonucuna ulaşmıştır. Empati karşındakini anlama halidir ve hemşireliğin ana unsurlarından biridir. Empatinin azalmasının bakımın kalitesini

etkileyebileceği düşünülmekte ve merhamet yorgunluğu yaşayan hemşirelerin hemşirelik bakımı vermede daha isteksiz olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konmaktadır (Smith, Rogowski ve Lake, 2020; Chu, 2021; Karabuga Yakar ve ark., 2023).

Merhamet yorgunluğu yaşayan hemşirelerin daha yüksek düzeyde işten ayrılma niyetine sahip olduğu hatta mesleği bırakmayı isteyebildikleri belirtilmiştir (Bakan ve ark., 2020; Pangy, Dan, Jung, Bae ve Kim, 2020; Cao ve Chen, 2020; Turhan, 2023). Hemşirelerin merhamet yorgunluğuna bağlı olarak yaptıkları işten tatmin olmamaları, tükenmişlik yaşamaları ve işten, meslekten ayrılmaları nedeniyle gelecekte hemşire açığının artış göstereceği, sağlık sistemlerinin olumsuz etkileneceği ve bu durumun bazı kayıplara neden olabileceği vurgulanmaktadır (Peters, 2018; Smith ve ark., 2020). Bununla birlikte Ledoux merhamet kavramının dikkatli kullanılması gerektiğini ve merhamet yorgunluğundan önce her bireyin merhametli olup olmadığını sorgulanmasının gerekli olduğunu savunmaktadır (Ledoux, 2015). Bu durum dikkate alındığında merhametli olmayan bir bireyin merhamet yorgunluğu yaşadığını düşünmek yanıltıcı olabilir.

Merhamet yorgunluğu ile ilgili literatürde son 10 yıl içinde yayınlanmış çalışmalar içinden hemşire örnekleminde çalışılan ve erişim sağlanan araştırmaların sonuçları Tablo 1' de okuyuculara sunulmuştur.

Tablo 1. Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğu ile İlgili Yapılan Bazı Araştırmalar

Çalışmanın Adı	Yazar	Çalışmanın Yılı	Çalışmanın Sonucu
Kronik Hastalıklara Bakım Veren Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğu	Karabuga Yakar ve ark.	2023	Hemşireler orta düzeyde merhamet yorgunluğu yaşadığı görülmektedir. Kadın hemşireler, bakım verme isteğinde azalma yaşayanlar ve işten ayrılma niyetinde olanlar daha fazla merhamet yorgunluğu yaşamaktadır. Bakım vermekte isteksizlik merhamet yorgunluğu üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.
Ürdün'de Acil Hemşireleri Arasında Merhamet Yorgunluğu ve Merhamet Memnuniyetinin Değerlendirilmesi: Kesitsel Bir Çalışma	Subih, Salem, Al Omari	2023	Ürdün'deki acil servislerde çalışan 203 kayıtlı hemşirenin dahil olduğu çalışmada merhamet yorgunluğu ve memnuniyet puanlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. Devamı

Çalışmanın Adı	Yazar	Çalışmanın Yılı	Çalışmanın Sonucu
Sağlık Profesyonellerinde Merhamet Yorgunluğu, Merhamet Doyumu ve Tükenmişlik ile İlişkili Faktörler ve Prevalans	Kartsonaki ve ark.	2023	598 sağlık çalışanının dahil olduğu çalışmada yoğun bakım ünitesinde çalışmayanlarda, kadınlarda ve daha önce travmatik bir olay yaşamış olanlarda anlamlı derecede yüksek seviyede merhamet yorgunluğu görülmüştür.
Hemşireler Arasında Merhamet Yorgunluğu ve Başa Çıkma Stratejilerinin Niteliksel Analizi	Ondrejková ve Halamová	2022	Merhamet yorgunluğu prevalansı bu çalışmada (%96.5) diğer çalışmalara göre çok daha yüksek olduğu görülmüştür. Hemşireler çaresizlik, gerginlik (stres), öfke (sabırsızlık ve saldırganlık) ve kafa karışıklığı (kafası karışmış hastalar) tanımlamışlardır.
Covid-19 Pandemisinde Yoğun Bakım Hemşirelerinde Merhamet Yorgunluğu	Katran, Gür, Arpag, Çavuşlu	2021	Çoğunluğu genç, yeni mezun ve yoğun bakım ünitesinde sadece 0-1 yıllık deneyimi olan hemşirelerde, Covid-19 virüsü ile enfekte olup hastalığı geçirenlerin merhamet yorgunluğu daha yüksek olduğu saptanmıştır.
Hemşirelerin Bakış Açısıyla Merhamet Yorgunluğunun Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Nitel Bir Çalışma	Perez Garcia ve arkadaşları	2021	Elde edilen sonuçlara göre, merhamet yorgunluğuna neden olarak algılanan etmenler, kapsamlı hemşirelik bakımı sağlamak için zaman ve kaynak eksikliğidir. Belirlenen sonuçlar, işlerini yürütmede güçlük, aile ve özel yaşam üzerindeki yansımalar, kaygı, stres ve bazı durumlarda mesleği bırakma isteğidir.
Diyaliz Hemşirelerinde Dayanıklılığın İşten Ayrılma Niyetine Etkisi: İşe Bağlılık ve Merhamet Yorgunluğunun Aracı Etkileri	Cao ve Chen	2021	Çalışmamız, merhamet yorgunluğunun Çinli diyaliz hemşirelerinde işten ayrılma niyetinin en güçlü pozitif yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur; bu da daha fazla merhamet yorgunluğu yaşayan hemşirelerinin mevcut işlerinden ayrılma isteklerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Hastalar ve aileleriyle uzun süreli terapötik ilişkiler, hemşirelerin sürekli olarak çoklu stres faktörlerine maruz kalmasına neden olur ve bu da hemşirelerin merhamet yorgunluğu açısından daha yüksek risk altında olmasına ve işten ayrılma niyetinin daha yüksek olmasına yol açmaktadır.
Merhamet Yorgunluğunun İş Performansı ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Üzerindeki Etkisi: Kişi-İş Uyumu'nun Düzenleyici Etkisi	Chu	2021	Araştırma sonuçları, merhamet yorgunluğunun kişi-iş uyumu ve iş performansı ile önemli ölçüde negatif yönde bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Merhamet yorgunluğu daha yüksek olan hemşirelerin daha düşük düzeyde iş performansı ve örgütsel vatandaşlık davranışı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
Filipinli Kayıtlı Hemşireler Arasında Merhamet Memnuniyeti ve Merhamet Yorgunluğunun Mesleki Belirleyicileri	Balinbin ve arkadaşları	2019	Merhamet yorgunluğu ve merhamet memnuniyetinin mesleki belirleyicileri arasında hemşire meslektaş ilişkisi en güçlü etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, pozitif hemşire meslektaş ilişkilerinin önemini vurgulamakta ve uygun stratejilerin geliştirilmesi ve başlatılmasının önünü açmaktadır.

Tablo 1. Devamı

Çalışmanın Adı	Yazar	Çalışmanın Yılı	Çalışmanın Sonucu
Uzun Süreli Bir Bakım Tesisinde Çalışan Hemşireler Arasında Merhamet Yorgunluğu: İsrail Deneyimi	Shahar, Asher ve Ben Natan	2019	Çalışmada, ileri yaşta olan hemşireler merhamet yorgunluğundan daha düşük puan almışlardır; bu da ileri yaşın merhamet yorgunluğuna karşı koruyucu bir faktör olduğunu düşündürmektedir.
Merhamet Yorgunluğu Düzeyinin Çalışma Yaşam Kalitesi ile İlişkisi: Sağlık Profesyonelleri Örneği	Polat ve Erdem	2017	Araştırma sonuçlarına göre, merhamet yorgunluğunun kadın hemşirelerde daha sık görüldüğü belirlenmiştir.

SONUÇ

Merhamet yorgunluğu hemşirelerin, işlerini yürütmede güçlük çekmelerine, tıbbi hata yapma eğilimlerinin artmasına ve hasta güvenliği tutumlarının olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Kişilerde tükenmişliğe neden olmakta, iş performansı ve örgütsel vatandaşlık davranışını da olumsuz etkilemektedir. Merhamet yorgunluğuyla baş edememe hali hemşirelerin işten ayrılmalarına ve mesleği tamamen bırakmalarına neden olmaktadır.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Hemşirelerin merhamet yorgunluğunun olumsuz etkilerine maruz kalmamaları için yönetici hemşireler tarafından merhamet yorgunluğu gelişme risk durumu düzenli olarak değerlendirilmeli, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, örgütsel desteğin sağlanması, ekip uyumunun sağlanması, kaliteli hemşirelik bakımını sürdürebilecek hemşire sayısının sağlanması (Pangy ve ark., 2020; Baek, Cho, Han ve Lee, 2020), hemşire başına düşen hasta sayısının azaltılması, baş etme becerilerini artırmak için etkili stres yönetimi, problem çözme vb. becerilerin kazandırılması yoluyla dayanıklılığının artırılması (Peters, 2018; Cao ve Chen, 2020), hemşirelerin mesleki yaşam kalitelerinin iyileştirilmesi (Zhang ve ark., 2018) gerektiği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte hasta hemşire ilişkilerinde acıların hissedilmesi, paylaşılması halinin karşılıklı güven duygusunun gelişmesini sağladığı savunulmaktadır (Ledoux, 2015; Shahar ve ark., 2019; Perez Garcia ve ark., 2021). Bu durumun verilen hemşirelik bakımının kalitesini ve hemşirelik meslek imajını olumlu

yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Hemşireler arasında meslektaş ilişkisi geliştirilmeli (Balinbin, 2020), olumsuz ekip ilişkilerinin uygulamaya yansımalarının önüne geçilmelidir. Böylece merhamet yorgunluğunun hemşirelik hizmetlerine olabilecek negatif etkileri önenebilir.

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir/Kavram: E.G., S.A., A.Ç.K.; Tasarım: E.G., S.A., A.Ç.K.; Denetleme/Danışmanlık: S.A., A.Ç.K.; Analiz ve/veya Yorum: E.G., S.A., A.Ç.K.; Kaynak Taraması: E.G.; Makalenin Yazımı: E.G.; Eleştirel İnceleme: S.A., A.Ç.K.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek / Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

KAYNAKLAR

- Akman, Ö., Arkan, B., Öztürk, C., Papadopoulos, I. (2021). Türkiye'deki hemşirelerde merhametin araştırılması: uluslararası araştırma sonuçları. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 47(2), 247-253.
- Baek, J., Cho, H., Han, K., Lee, H. (2020). Association between nursing work environment and compassion satisfaction among clinical nurses. *Journal of Nursing Management*, 28, 368-376. doi: 10.1111/jonm.12937
- Bakan, A., Kılıç, D., Aslan, G., Uçar, F. (2020).

- Onkoloji birimleri ve yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerde etik duyarlılık ve merhamet yorgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4, 20-29. doi: 10.1111/jocn.15163
- Balinbin, C. B. V., Balatbat, K. T. R., Balayan, A. N. B., Balcueva, M. I. C., Balicat, M. G. B., Balidoy, T. A. S. ...Torres, G. C. S. (2020). Occupational determinants of compassion satisfaction and compassion fatigue among Filipino registered nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 29(5-6), 955–963. doi: 10.1111/jocn.15163
- Beadle, J., Gifford, A. (2020). Psychological, brain, and hormonal factors associated with caregiver compassion fatigue, burnout, and stress. *Alzheimer's Dement*, 16(57), e046020. doi: 10.1002/alz.046020
- Bülbüloğlu, S., Çınar, F. (2021). Cerrahi hemşirelerde merhamet yorgunluğunun bakım memnuniyetine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(2), 255-263.
- Cao, X., Chen, L. (2020). Relationships between resilience, empathy, compassion fatigue, work engagement and turnover intention in haemodialysis nurses: A cross-sectional study. *Journal of Nursing Management*, 29(5), 1054-1063. doi: 10.1111/jonm.13243
- Cao, X., Chen, L. (2021). The impact of resilience on turnover intention in dialysis nurses: The mediating effects of work engagement and compassion fatigue. *Japan Journal of Nursing Science*, 18(3), e12414. doi: 10.1111/jjns.12414
- Chu, L. C. (2021). The influence of compassion fatigue on job performance and organizational citizenship behaviors: the moderating effect of person–job fit. *Journal of Nursing Scholarship*, 53(4), 500-510. doi: 10.1111/jnu.12644
- Coetzee, S. K., Laschinger, H. K. S. (2018). Toward a comprehensive, theoretical model of compassion fatigue: An integrative literature review. *Nursing Health Sciences*, 20(1), 4–15. doi: 10.1111/nhs.12387
- Collins, S., Long, A. (2003) Too tired to care? The psychological effects of working with trauma. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 10(1), 17–27. doi: 10.1046/j.1365-2850.2003.00526.x
- Crowe, L. (2016). Identifying the risk of compassion fatigue, improving compassion satisfaction and building resilience in emergency medicine. *Emergency Medicine Australasia*, 28(1), 106-108. doi: 10.1111/1742-6723.12535
- Dikmen, Y., Aydın, Y. (2016). Hemşirelerde merhamet yorgunluğu: Ne? Nasıl? Ne yapmalı? *Journal of Human Rhythm*, 2, 13-21.
- Ertümer, A. G., Kaya, E. (2022). Sağlık profesyonellerinin merhamet yorgunluğu düzeyinin hasta güvenliğine etkisi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 25(1), 139-154.
- Esen, H., Aykal, G. (2020). Sağlık kurumlarında yaşanan şiddetin değerlendirilmesi: *Eğitim ve araştırma hastanesi örneği. Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(1), 1-9.
- Figley, C. R. (2002). Compassion fatigue: Psychotherapists' chronic lack of self care. *Journal of Clinical Psychology*, 58(11), 1433-1441. doi: 10.1002/jclp.10090
- Gök, A. (2015). Merhamet etmenin dayanılmaz ağırlığı: Hemşirelerde merhamet yorgunluğu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 299-313.
- Han, H. (2018). Devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin yaşadığı etik sorunlara çözüm önerileri üzerine nitel bir araştırma. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 5, 282- 289.
- İştar Işıklı, E., Arslan, T. (2018). Hemşirelerin çalışma hayatında yaşadığı sorunlar: Düzce ili örneği. *Yorum Yönetim Yöntem Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 6, 9-20.
- Karabuga Yakar, H., Oğuz, S., Bulut, B., Kapusuz, C., Abi, P., Yavuz, R. (2023). Kronik hastalıklara bakım veren hemşirelerde merhamet yorgunluğu. *Uluslararası Mesleki Güvenlik ve Ergonomi Dergisi*, 29(1), 109-114.
- Kartsonaki, M. G., Georgopoulos, D., Kondili, E., Nieri, A. S., Alevizaki, A., Nyktari, V., Papaioannou, A. (2023). Prevalence and factors associated with compassion fatigue, compassion satisfaction, burnout in health professionals. *Nursing in Critical Care*, 28(2), 225-235. doi: 10.1111/nicc.12769
- Katran, H. B., Gür, S., Arpag, N., Çavuşlu, M. (2021). Compassion fatigue in intensive care nurses in the COVID-19 pandemic. *Journal of Intensive Care Nursing*, 25(2), 42-50.
- Kişmir, Ş., İrge, N. T. (2020). Merhamet yorgunluğu düzeyinin çalışanların motivasyonu ve iş doyumlarına etkisi: sağlık çalışanları üzerinde bir uygulama. *Research Studies Anatolia Journal*, 3(1), 1-18.
- Ledoux, K. (2015). Understanding compassion fatigue: Understanding compassion. *Journal of Advanced Nursing*, 71(9), 2041-2050. doi: 10.1111/jan.12686
- Mansur, F., Taş, M.Ö., Ekinci, N. (2022). Sağlık çalışanlarında merhamet doyumunu ve merhamet yorgunluğunun sürekli öfke düzeyine etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 436-469.
- Nas, E., Sak, R. (2020). Merhamet ve merhamet odaklı

- terapi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 64-84.
- Nolte, A. G. W., Downing, C., Temane, A., Hastings Tolsma, M. (2017). Compassion fatigue in nurses: A metasynthesis. *Journal of Clinical Nursing*, 26, 364-4378. doi: 10.1111/jocn.13766
- Ondrejková, N., Halamová, J. (2022). Qualitative analysis of compassion fatigue and coping strategies among nurses. *International Journal of Nursing Sciences*, 9(4), 467-480. doi: 10.1016/j.ijnss.2022.09.007
- Ören, B., Dağcı, S. (2021) Yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin karşılaştıkları sorunlar. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 24, 170-183.
- Pangy, Y., Dan, H., Jung, H., Bae, N., Kim, O. (2020). Depressive symptoms, professional quality of life and turnover intention in Korean nurses. *International Nursing Review*, 67(3), 387-394. doi: 10.1111/inr.12600
- Perez Garcia, E., Ortega Galan, A. M., Ibanez Masero, O., Ramos Pichardo, J. D., Fernandez Leyva, A., Ruiz Fernandez, M. D. (2021). Qualitative study on the causes and consequences of compassion fatigue from the perspective of nurses. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(2), 469-478. doi: 10.1111/inm.12807
- Peters, E. (2018). Compassion fatigue in nursing: A concept analysis. *Nursing Forum*, 53(4), 466-480. doi: 10.1111/nuf.12274
- Polat, F. N., Erdem, R. (2017). Merhamet yorgunluğu düzeyinin çalışma yaşam kalitesi ile ilişkisi: Sağlık profesyonelleri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 291-312.
- Sabancıoğulları, S., Yılmaz, F. T., Karabey, G. (2021). The effect of the clinical nurses' compassion levels on tendency to make medical error: A cross-sectional study. *Contemporary Nurse*, 57(1-2), 65-79. doi: 10.1080/10376178.2021.1927772
- Shahar, I., Asher, I., Ben Natan, M. (2019). Compassion fatigue among nurses working in a long-term care facility: The Israeli experience. *Nursing & Health Sciences*, 21(3), 291-296. doi: 10.1111/nhs.12594
- Shi, H., Shan, B., Zheng, J., Zhang, Y., Zhang, J., Hu, X. (2022). Grief as a mediator of the relationship between empathy and compassion fatigue. *Psycho-Oncology*, 31(5), 840-847. doi: 10.1002/pon.5875
- Smith, J. G., Rogowski, J. A., Lake, E. T. (2020). Missed care relates to nurse job enjoyment and intention to leave in neonatal intensive care. *Journal of Nursing Management*, 28, 1940-1947. doi: 10.1111/jonm.12943
- Storm, J., Chen, H. C. (2021). The relationships among alarm fatigue, compassion fatigue, burnout and compassion satisfaction in critical care and step-down nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 30(3-4), 443-453. doi: 10.1111/jocn.15555
- Subih, M., Salem, H., Al Omari, D. (2023). Evaluation of compassion fatigue and compassion satisfaction among emergency nurses in Jordan: A cross-sectional study. *International Emergency Nursing*, 66, 101232.
- Şeremet, G. G., Ekinci, N. (2021). Sağlık çalışanlarında merhamet yorgunluğu, merhamet memnuniyeti ve merhamet korkusu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 12(29), 330-344.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2021. (2023). Erişim Tarihi: 12.06.2023, <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/45316,siy2021-turkcepdf.pdf?0>
- Tanrıkkulu, G., Ceylan, B. (2021). Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerde merhamet düzeyi ve merhamet yorgunluğu. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 30, 31-36.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük (2023). Erişim Tarihi: 27.05.2023, <https://sozluk.gov.tr/>.
- Xie, W., Wang, J., Zhang, Y., Zuo, M., Kang, H., Tang, P., ... Ma, C. (2021). The levels, prevalence and related factors of compassion fatigue among oncology nurses: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Clinical Nursing*, 30(5-6), 615-632. doi: 10.1111/jocn.15565
- Zhang, Y. Y., Han, W. L., Qin, W., Yin, H. X., Zhang, C. F., Kong, C. (2018). Extent of compassion satisfaction, compassion fatigue and burnout in nursing: A meta-analysis. *Journal of Nursing Management*, 26(7), 810-819. doi: 10.1111/jonm.12589